

Nf. 24.

30

DEO SIC MODERANTE
EX JUSSU REGIO ET AUTORITATE SUPERIORUM
PROFESSIONEM SIBI DECRETAM
ORATIONE SOLENNI

3640

DE
IV. REBUS SALOMONÆIS
INTELLECTU DIFFICILLIMIS

AD PROV. XXX. 18. 19.

QUÆ FATA ECCLESIE N. T. PER SECUA PRIORA
PANDUNT
IN AUDITORIO ILLUSTRIS GYMNASII REGII

DIE XXVII. APRILIS HORA X. MATUTINA PUBLICE DICENDA

AUSPICATURUS
PROCERES OMNIUM ORDINUM AC DIGNITATUM
SPLENDIDISSIMOS

NEC NON

NOBILISSIMOS CIVES ACADEMICOS
EO QUO DECET OBSEQUIO

AC HUMANITATE

INVITAT

ET

af.

DE LAUDE VERÆ SAPIENTIÆ
QUÆDAM PRÆFATUR

CHRISTIANUS LUDOVICUS SCHLICHTER
ELOQ. ET HIST. S. P. P. O.

HALÆ MAGDEBURGICÆ

LITERIS CHRISTOPHORI SALFELDII VIDUÆ ANNO M DCC XXX.

DEO SIC MODERANTE
EX JURE LEGIS ET AUCTORITATE SUBORDINATI
PROFESSIONEM SINE DEGRADATIONE
GENTILITATIS SOLVENDI
DE
IV. LIBERALEM MONASTII
IN XIPROPTU DUCALIS
QUAE TATA ENOCHIAE SECTA A TRIORA
IN APTIOTIO
PROCESSES OMNIBUS
NOMINIS
DE LAEDY VERNIA A FINE TIAE
CHRISTIANE

I. N. I. C.

Sapientia, omnium Virtutum Oculus, quanti ab Homine, inscitia sordibus cæteroquein commaculato, sit æstimanda, ipsi *οἱ ἐξω*, non parum ei operam navantes, in scriptis suis perquam egregiis diserte edocent. Hinc Ejus de Cultoribus honorifice admodum sentientes, Deorum non modo Sacerdotes (*) eos appellare, sed & ad summum honoris culmen evectos ipsis æquare Diis haud verebantur. (**)
Intolerabilis ramen omnino erat fastus *Stoicorum*, alios ex grege *Philosophorum* veterum ut omittamus, qui Virum Sapientia famâ inclytum antepone Diis non erubuerunt. *Est aliquid*, inquit Seneca epist. LIII, *quo Sapiens antecedit Deum. Ille natura beneficio, non suo sapiens est: ecce res magna! habere imbecillitatem hominis; securitatem Dei.* (***) Magni interim est facienda, viribusque

X 2

corpo-

(*) *Stobæus* Tom. I. L. II. tit. 4. §. λεγασαι δε και ιερεα μονον εινα τον σοφον, Φευλον δε μηδενα. *Porphyrus de abstin.* L. II. §. 49. ο οντως Φιλοσοφος τ8 επι πωσιν θε8 ιερευ8. conf. doct. *Herm. Reiners de τοι8 τελειοι8 in Biblioth. Brem.* Cl. IV. p. 977.

(**) Id quod vel sola epitaphii, Athenis inventi, inscriptio, a Cl. *Sponio miscell. erud. Antiquit.* p. 320. exhibita confirmat, cujus in fine hæc extant verba notatu digna:

ΑΣΚΗΤΗΣ. ΣΟΦΙΗΣ. ΩΧΕΤ.
ΕΞ. ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ.
Cultor Sapientia perrexit
ad Immortales.

(***) Hæc celebris *Stoicorum* Magistri verba non sine horrore se legisse fate-
tur

corporis humani longissime præferenda virtus hæc aurea, σοφον enim εν βελευμα τας πολλας χειρας νικαν, optime cenfet Euripides. Quam salutare fit, atque quam pulchrum, inscitia a tenebris Cimmeriis sese vindicare, haud ineleganter tradit Lucanus. II:

„ - - - nil dulcius est bene quam munira tenere
 „edita doctrina sapientum templa serena:
 „despicere unde queas alios passimque videre
 „errare, atque viam palantes quærere vitæ:
 „certare ingenio, contendere nobilitate:
 „noctes atque dies niti præstante labore
 „ad summas emergere opes, rerumque potiri.

Singulari quoque Sapientia cedit laudi, suos quod cultores αμα προσσω και οπισσω, qua ante pedes sunt, nec non qua futura, prospicere doceat. Istuc tandem est sapere, iudice Comico, non, quod ante pedes modo est, videre, sed etiam illa, qua futura sunt, prospicere. (*) Omnis tamen Sapientia, animum nisi teneat a sordibus vitiosis purgatum, & reverentiâ summi Numinis imbutum, nihil utilitatis habet; (**). Nil nisi Fortuna ex Menandri effato est. (***)

Quid

tur cel. Jo. Mich. Dilherrus disputat. academic. tom. II. p. m. 289. non improbens censuram Mureti, qui impiam atque intolerabilem Stoicorum arrogantiam appellat.

(*) Hinc Philosophi Ægyptiorum toto orbe clarissimi, & aliquando etiam alii extra Ægyptum sapientiæ cognitione incluti, Prophetarum nomen suslunisse nobis videntur; quale Epimenidi, magno inter eruditos ævi veteris Viro, ob sapientiæ famam fuisse tributum non male conjicit Cl. Jo. Georg. Schelhornius in Biblioth. Brem. Tom. V. p. 863. sq.

(**) v. cel. Witsius miscellan. S. Tom. II. p. 2 sq. & in primis Vir summus F. A. Lampius orat. de insignibus Academiae Ultrajectinae. 1727. unde non inepte judicantur gentiles, ante purgandum animum a suis sordibus esse, quam sapientiæ semina infundantur; lege sis Cebetem, Philostratum, aliosque citatos Cl. Elsnero obs. S. Tom. II. p. 386.

(***) Verba Menandri hæc sunt:

- - - - - εδεν γαρ πλεον
 Αθηραινος ves esin, αλλ' ο δ τυχης.

Sed

Quid, quæso, juvabit, impervios naturæ recessus habere exploratos, *Sapientia* nisi cœlesti cor tuum tradendo viam pietatis fueris ingressus. Hanc dixeris veram, & quæ sola σοφίας nomine digna sit. Qua si careas, scire tuum nihil est; eâ instructus cuncta nosti. „Per *Sapientiam* intelligimus, inquit Cl. *Herm. Alex. Roëllius*, eam mentis perfectionem, quâ cognitio rerum naturis, & causis, non tantum verum a falso, sed & bonum a malo, melius a viliori, bonum summum ab omnibus aliis recte potest distinguere & adjudicare, & in agendo verum finem & legitimam, ad eum media eligere: Et *Sapiens* in emphasi is vocatur, qui summum sibi finem præstituit & omnes suas actiones eò dirigat, ut in eo perfici, illoque frui possit. Cum itaque Deus sit, omnis nostræ sollicitudinis & studii scopus ac finis; Christus autem medium, Dux, imo via ad Deum & communionem cum ipso: evidens est, in adorando Patris & Christi mysterio esse, omnes *Sapientia* thesauros reconditos, cujus solius cognitione, *Sapientes* reddimur ad salutem. „Hactenus *Roëllius*. (*) Frustra vero alicubi eam quæsiveris, nisi perennibus revelationis sacrae monumentis studiosè pervolvendis impallescas. Hæc perfecte sapientem te reddere sola valet, a Numine, omnibus numeris absoluto Sapiente, tradita. Inde etiam fiebat, ut vel soli quondam Isacida, veri Dei cultores, spem Israëlitis avidè expectantes, limpidissimas salutis aquas ex unico & vero fonte haurientes, insigni veræ sapientia gloriâ præ reliquis Orientis atque Occidentis civibus florent. Ipsum, quod circumfertur, *Apollinis* effatum, exclusis Græcis, Ægyptiis, aliisque *Sapientia* famâ celeberrimis gentibus, solis Hebrais & Chaldaeis *Sapientiam* vindicat:

Μουσαι χαλδαιοι σοφιαν λαχον ηδ' αε' Εβραιοι
 Αυτογενεθλον Ανακτα σεβαζομενοι θεον αγνωσ

X 3

Chal.

Set pro αλλ' ο reponi debere αλλο censet acutissimus *Lamb. Bos animadu.* ad *Script. Græcos* p. 16, sensumque loci, qui in mendo hactenus cubnerat, hunc reddit: *Definite mentem & prudentiam habere: quoniam humana prudentia nil nisi fortuna est.*

(*) In *diff. II. de mysterio Dei & Patris & Christi* §. 29. *Ultraj.* 1705.

Chaldeo Hebraoque unis Sapientia cessit

Qui casto aeternum venerantur Numen honore.

Idem tot eximii atque præclari Sapientiæ Heroës, soli encomio verè Sapienrum digni, qui ex gente hac non obscura numero haud exiguo prodierunt, luculenter satis demonstrant. Eos inter eminere *Abrahamus, Isaacus, Jacobus, Josephus, Jobus, Moses, Samuel, David, Ethan, Heman*, aliique plures, Viri ad unum omnes rerum, quibus divina æque ac humana eruditio absolvi-
tur, peritissimi. (*) Omnibus tamen Viris commemoratis palmam præripuit *Salomo*, Regum Israëlitis maximus, incluta Davidis proles, cujus sapientia per totum terrarum orbem decantata, stupenda prorsus fuit atque admirabilis, (**) ita ut multis parafangis omnes בני קדוש (***) *Orientis Filios* eâ antegrederetur. Haud incongrue canit *D. Emmanuel Thesaurus*:

Hoc puero nemo sapientior,

Unus mortalium omnia scivit, nihil didicit;

Venit ad Juvenem prudentia, qua Juvenes fugit.

Præcipue ea, iudice *Buddeo*, intelligitur *Sapientia*, quæ ad Reipublicæ administrationem rerumque moralium & civilium dijudicatio-

(*) Catalogum Virorum inter Hebræos sapientissimorum dat *Jac. Meierus* in orat. de *Sapientia populorum Orientalium* p. 13. sqq. *Bremæ*. 1704.

(**) Legantur *Pineda*, qui otiosis tamen ejus de sapientia quæstionibus nimis indulgere solet, de *Reb. Salom.* III. 12. cel. *Jo. Meierus* *Harderovic.* in *annotati. ad Seder Olam* p. 697. sqq. Cl. *Jo. Fr. Buddeus* *Hist. Eccl. V. T.* Tom. II. p. 179. 218. sq. adde *Jac. Meierum* l. c. p. 19.

(***) Per בני קדוש alii solos Arabes, alii populos Orientis in genere intelligunt. Vide *Stanlejum*, Clericum ceterosque recensitos a *Burgmanno* diff. de *Filiis Orientis*. *Rostoch.* 1723. subjungi velim *Jo. Petri Ludovici Historiam rationalis philosophiæ apud Arabes & Turcas.* p. 10. *Buddeum* l. c. p. 219. *Lampium* de insignibus *Acad. Ultraj.* p. 29. in not. *Jo. Herm. Gronau* de *tensoriis Kedar*, qui *Kedarenos* quoque inter *Filios Orientis* posse numerari, variis rationibus edocet. p. sqq. Quæ autem fuerit scientia filiorum *Kedem*, jam non inquirimus. *Kimchius* scribit: *Quod erant periti siderum, & versati in auguriis, id est, in lingua avium, citante Sam. Bocharto Hieroz. P. I. lib. I. c. 3. p. 20.*

cationem (*) & naturalium investigationem pertinet. *Pineda* explicat per scientiam ethicam omnes actiones ad legem & voluntatem divinam instituendi. Ipsam aeternam Patris divini *Sapientiam*, quæ e cælis in hunc orbem delapsa, bonorum omnium affluentiam nobis contulit, intelligi quoque posse, optime censet Rev. Abbas Phil. Picinellus. (**). Hebræorum Doctores quantopere extollere atque æstimare eam soleant, Jo. Meierus (***) fusius ostendit. Occasiones, quibus egregia divinæ suæ sapientiæ edidit specimina, fuerunt omninò variæ; sive enim concinnam spectes aulae dispositionem, sive artificiosam contempleris templi splendidissimi ut & palatii regii structuram, tantum ingenii divini ubivis deprehendes, ut summam in admirationem te abripi necesse sit. (****) Minime vero omitti debet singulare illud σοφίας monumentum, quo litere duarum matrum de filio vivo ambigentium sapientissime æque ac justissime (*****) diremit; quod quæ ratione factum, non parum dissentiunt Interpretes. (*****) Præter hæc rerum memoratarum testimonia *Salomo*, Rex maximus, in edendis ter millenis proverbii, canticis mille & quinque aliisque non minus insignia *Sapientia* suæ specimina luculenter prodidit. Ut taceamus, quæ de arboribus & plantis, nec non de alitibus,

(*) Non præterire hoc loco possumus fabulam, quam de *Salomone* thronum suum concendente narrant Judæi; columbam de throno protulisse auream, & arcam aperuisse, atque ex ea protulisse legem, Regique proposuisse, ut secundum illam jus diceret. Vide *Schick. jus Reg. Ebr. p. 243. sq. Fabric. Cod. Apoc. V. T. p. 1038.* & confer, eos qui recenset, V. Cl. *Theod. Hasæum* in *Biblioth. Brem. Tom. III. p. 434.* in not.

(**) In *mundo symbolico* Tom. I. lib. III. n. 319.

(enumerat.

(***) I. e. ubi V. scientiarum species, quibus *Salomo* fuerit imbutus ex judæorum sententia

(****) Novum & singulare sapientiæ suæ documentum in eo speciatim quoque edidit, quod urbes quasdam, quæ commodiora currum essent receptacula per Israëlitis provincias adparandas proentraverit. v. *Christoph. Schulze de civitatibus currum* Witteberg. 1722.

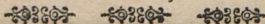
(*****) Hinc res illa notatu digna lemma hoc præclarum tenet: JUSTITIÆ SAPIENTIA COMES, apud *Picinell. l. c. n. 318* qui & historiam a *Salomonis* judicio non longe abfingentem de *Claudio* Imperatore ex *S. eton. c. 15.* vitæ ejus subjungit. *Feminam* videlicet, sunt ipsa *Suetonii* verba, non agnoscentem filium suum, dubia utrinque argumentorum, fide, ad confessionem compulsis, indolito matrimonio juvenis. . .

(*****) Non displicet sententia Cl. *Meieri* in *Seder Olam* p. 7. 6. *Salomo* mox atque vidit, mulieres, ex earum vultu, signis verborum & motione assecutus est abscondita cordis, earum, & veritatem rei penetravit. Nam sapientia Dei, qua probat & scrutatur corda, fuit in eo., I. Reg. 3, 28.

bus, piscibus, sapienter differuisse eum testantur Pandectæ S. Plenissimos tamen σοφίας ejus thesauros exerunt scripta auro Ophiritico cariora, quæ in codice S. hodie dum existant. Reliqua ne commemoremus, haud ultimo sane loco poni debent יושׁ, quæ, judice Jo. Henr. Heideggero, sunt *sententiæ plenæ difficultatis, gravitatis, mysterii, acuminis, SAPIENTIÆ &c.* unde nomine σοφίας κατ' ἐξοχὴν antiquitus veniebant. (*) Novum huic libro ac magis illustrem splendorem conciliant prædictiones rerum futurarum Ecclesiæ N. T. quæ maximam atque præcipuam ejus partem constituunt. Novem priora capita non paucis prophetiis esse refera, in aprico est. Reliqua ne moremur, ordine tricesimum præ aliis egregie idem manifestat; est etenim caput maxime consideratu dignum, sublime, propheticum, intellectu difficillimum, in quo septem periodi de Ecclesia N. T. illiusque fati a Prophetis usitatæ continentur. (**). Sed ea de re fusius agere, ac in prophetica capitis memorati mysteria plenius inquirere, animus nobis est. Ansam præbet munus honorificum *Jussu & Decreto Serenissimi ac Potentissimi Regis Borussiae & Autoritate Superiorum* in nos nuper collatum, cui favente Deo die xxvii. April. auspicia paraturus, de *IV. Rebus admodum occultis intellectuque difficillimis* in Oratione solenni, more solito recitanda, dicemus. Quam ut benevolis animis auribusque attentis excipiant, atque Confluxu suo honorifico Solennia hæc Professoria cohonestent *Viri cujuscunque Ordinis Eruditi, Maxime Reverendi, Nobilissimi, Consultissimi, Experientissimi, Mæcenates, Fautores, ut & Nobilissima Juventutis Studiose Corona*, eâ, quâ fas est, observantiâ ac humanitate maximopere obsecramus ac contendimus. Scribebam Halæ A. C. MDCC XXX.

(*) Eusebius loco ab Heideggero aliisque Viris eruditis allato: *πας ο των αρχαιων λογος πω- αρον σοφιαυ της Σολομωντος παρομιμας εκληθη* Tota antiquorum turba *Proverbia Salomonis σοφιαυ πωωμερον* appellarunt. Alia eaque non pauca exempla attulerunt *Valesius ad Euseb.* H. E. passim. *Melito* etiam, Episcopus *Sardicensis*, doctrina & pietate celebris, in canone suo, qui libros V. T. tantum recenset, ea vocat *Sapientiam*. vide summum quondam Reipublicæ Brem. decus *Gerh. v. Mastrichti* in *hist. canonum*, inserta *Bibl. Brem.* T. VII, p. 33. & V. Cl. Nic. *Nonnen* de *canonica autoritate Cantici Canticorum* p. 117, qui *Suicorum* in thesauro *Ecl. & Coteler.* ad *Clement. Rom. epist.* I. idem exemplis demonstrasse observat.

(**) Ita sentit, & argumenta minime contemnenda, a persona loquentis nec non a vocibus & phrasibus typico-prophetiis desumpta, adfert Vir quidam non indoctus, cujus brevior exegesis cap. XXX. *Proverb.* extat in *Musæo Brem.* Vol. I. p. 415. fqq.

Ja 1586

ULB Halle

3

001 508 687

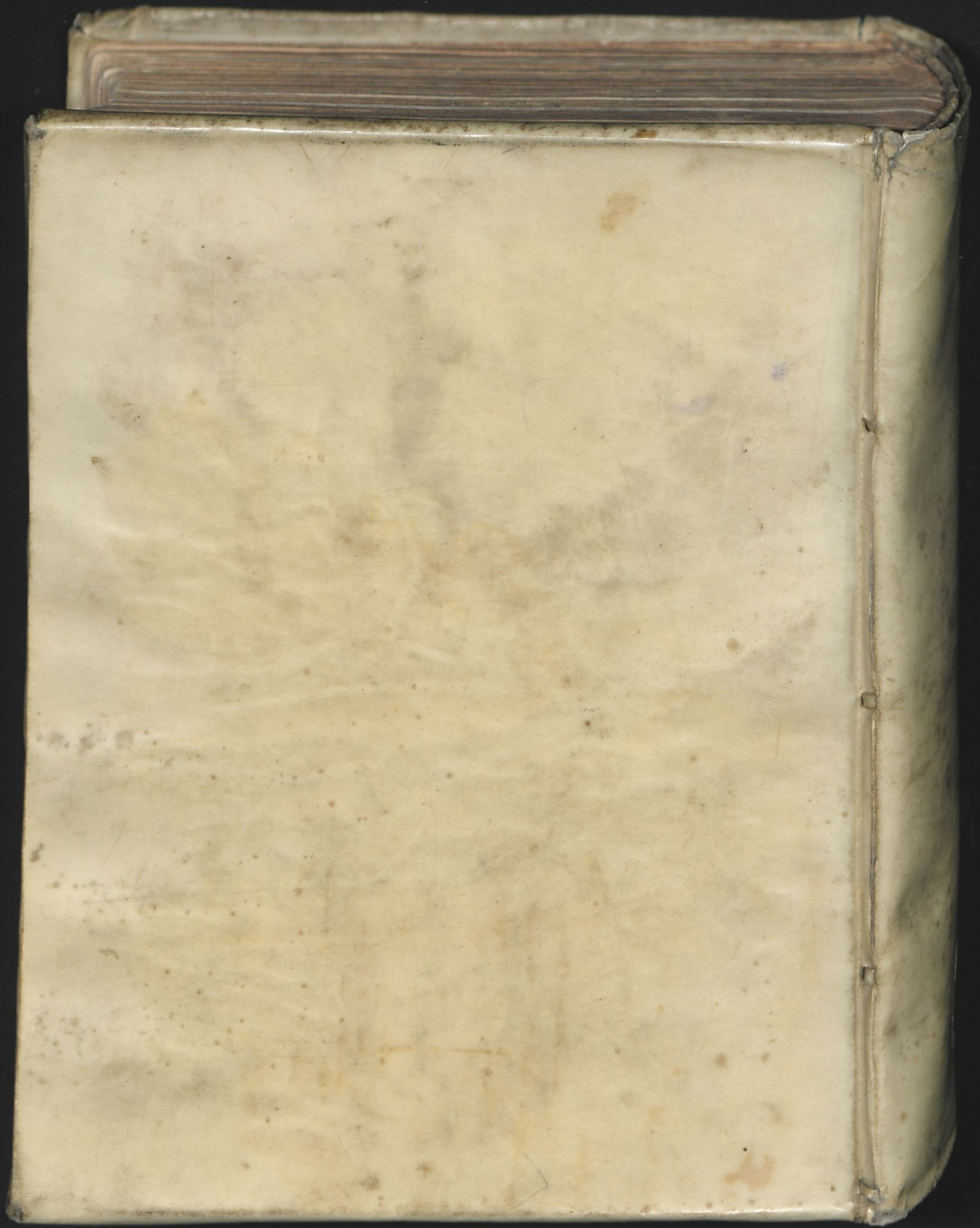

St

VD 78

VD 78

DEO SIC
EX JUSSU REGIO ET
PROFESSIONI
ORATIO

IV. REBUS
INTELLECT

AD PR
QUÆ FATA ECCLESIA
PA
IN AUDITORIO ILLI
DIE XXVII. APRILIS HOR
AUSP
PROCERES OMNIUM
SPLEN

NOBILISSIMOS
EO QUO D
ACH

DE LAUDE VE
QUÆDA
CHRISTIANUS LU
ELOQ. E

HALÆ
LITERIS CHRISTOPHORI

30
IORUM
ÆIS
NIS
PRIORA
REGII
A
TUM
S
at.
TIÆ
ITER
CC XXX.

